

Երիտասարդ պատմագետների «սոցիալիա» ՀԿ-ի
EduArmenia կրթական նախաձեռնություն

Ուսուցիչների պետական պարտադիր վերապատրաստման
դաշնի քաղաք **2023**

Հետազոտական աշխատանք

Թեմա՝ Ինչպես ձևավորել կարողունակություններ ուսուց
չեզվի դասավանդման շրջանակներում

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Մարիանա Բատիկյան
(Հրագրան ֆալաֆ.....**11** հիմնական դպրոց)

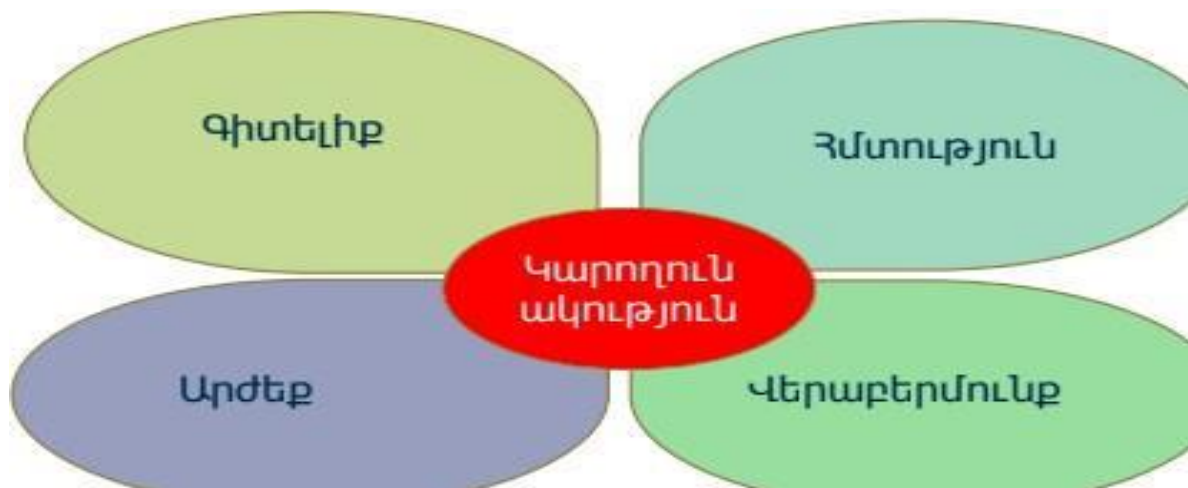
Հրագրան **2023**թ.

Բովանդակություն

Ներածություն.....	3
Գլուխ 1. 8 առանցքային կարողունակությունները.....	5
Գլուխ 2. Ռուսաց լեզու առարկայի դասավանդման շրջանակներում կարողունակությունների զարգացման ուղիները.....	7
Գլուխ 3. Ռուսաց լեզու առարկայի շրջանակներում ձևավորվող կարողունակությունները.....	8
Եզրակացություն.....	21
Օգտագործված գրականության ցանկ.....	22

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Այս թեման բավականին արդիական է և ուսումնասիրվում և հետազոտվում է ուսումնական ու կրթական որակը բարելավելու նպատակով: Հարկ է նշել, որ կարողունակությունները սովորողի կողմից ուսումնառության ընթացքում ձեռք բերված գիտելիքի, արժեքների, հմտությունների և դիրքորոշումների հիման վրա ըստ իրավիճակի արդյունավետ ու պատշաճ արձագանքելու ձևերն են: Նոր կրթական պահանջներին համապատասխան բավականին կարևոր է զարգացնել աշակետերի կարողունակությունները յուրաքանչյուր առարկայի շրջանակներում և առավել կարևոր է զարգացնել այս կարողունակությունները ուսուց լեզուն սովորելու դեպքում:

Անհրաժեշտ է ուցումնական ամբողջ պրոցեսի ընթացքում կիսուել կարողունակությունների զարգացման ուղիները: Արդի դարաշրջանում ցակալի է հստակ և սահուն տիրապետել լեզվին, հասկանալ և հաղորդակցվել լեզուն կրողների հետ: Դարաշրջանի պահանջերին համահունչ ֆայլելու համար: ՈՒստի հիմք են ընդունվում հետևյալ հասկացությունները՝

- հաղորդակցություն,
- մշակույթ,
- էննական և ստեղծարար մտածողություն
- ինֆնություն

Այս հասկացությունները անհրաժեշտ է կիսուել և զարգացնել ուսուց լզվի դասավանդման շրջանակներում: Անհրաժեշտ է նշել նաև, որ այս հասկացությունները տրոսիվում են նաև

էնթահասկացությունների որոնց մասին կնշվի հետագոտական աշխատանքի մեջ: Հետագոտական աշխատանքում մանրամասն կներկայացվի այս հասկացությունների և էնթահասկացությունների դերի և կիրառման արդյունավետության և անհրաժեշտության մասին դասապրոցեսը արդյունավետ կազմակերպելու և նպատակներին հասնելու համար: Կնշվի նաև այս հասկացությունների կիրառման և զանգացման կարևորությունն ուսաց լեզուն, որպես առարկա դասավանդելու մեջ:

Այս թեմայի ընտրությունը հնարավորություն կտա ավելի խորը ուսումնասիրել ուսաց լեզու առարկայի շրջանակներում աշակերների կարողունակությունների զարգացման արդյունավետության աստիճանը՝ այսինքն թե ինչ աստիճանի կարելի է զարգացնել աշակերտի մոտ պետական չափոփոշիչով սահմանված ութ կարողունակությունները ցանկալի վերջնարդյունքներին ու նպատակներին հասնելու համար: Նախ և առաջ առաջին գլխում կներկայացնենք կարողունակությունների բնութագիրը և դրանցից առաջացող հնարավորությունների մասին ուսաց լեզվի դասավանդման շրջանակներում: Հետո կհետագոտենք կարողունակությունների զանգացմանը նպաստող և վերջնարդյունքներին հասնելու համար ուղիների և հասկացությունների կիրառումը:

Պետք է նշել ուսաց լեզուն աշխարհի ամենատարածված առաջատար լեզուների շարքին է պատկանում: Ոստի կարելի է ուսաց լեզուն համարել օտար մշակույթին և պատմությանը ծանոթանալու հնարավորության միջոց, կամ գործիք աշխարհը հանաչելու համար, քանի որ այն արդի բազմամշակութային դարաշրջանում լեզվի կիրառման և դասավանդման կարևորությունը առաջնային է կրթության մեջ: Կարողունակությունների ձևավորման դերի, առանձնահատկությունների, ուղիների և նպատակների, կիրառման անհրաժեշտությունը առարկայի դասավանդման շրջանակներում կներկայացվի հետագոտական աշխատանքի գլուխներում:

Այս հետագոտական աշխատանքի նպատակն է՝

- Ներկայացնել առևտաց լեզվի կարևորությունը կարողունակությունների զարգացման գործում:

Խնդիր Դասի և թեմաների օրինակներով ներկայացնել առևտաց լեզուն, որպես օտար լեզու դասավանդման և կարողունակությունները զարգացնող խթանող գործոն:

Ներկայումս զարգացած կրթական համակարգեր ունեցող մի շարք երկրներում կրթության կազմակերպման ռազմավարություն է դարձել կարողունակությունների վրա հիմնված մոտեցումը:

Ընդհանուր առմամբ ընդունվում է, որ կոմպետենցիա (կարողունակություն) հասկացությունը նշանակում է գիտելիքների, հմտությունների, վերաբերմունքի և արժեքների ամբողջություն, որը թույլ է տալիս այս կամ այն ոլորտում հաջողությամբ լուծելու որոշակի խնդիր կամ կատարելու որոշակի առաջադրանք:

Կոմպետենցիան չի կարելի համարել վերջնականորեն ձևավորված որևէ արդյունք: Այն անընդհատ գործընթաց է, որի ժամանակ նշված որակները շարունակաբար կարող են կատարելագործվել: Այս որակները սկսում են ձևավորվել դպրոցից և շարունակում են զարգանալ ամբողջ կյանքի ընթացքում: [1] Կարողունակությունները ձևավորվում են սովորողի ուսումնառության ընթացքում ուսուցման կազմակերպման տարբեր ձևերի, սովորողի կողմից ուսումնական առարկաների ծրագրերի բովանդակության յուրացման, ինչպես նաև ուսուցման գործընթացում դաստիարակության միջոցով և հիմնական նպատակներից: Հարակրթական տարրական, հիմնական և միջնակարգ ծրագրերի սովորողների ուսումնառության ակնկալվող վերջնարդյունքները նկարագրում են, թե հարևրակրթական հիմնական ծրագրերի կրթական աստիճանների ավարտին սովորողը ինչ պիտի իմանա, կարողանա անել, և հասկանա: Վերջնարդյունքներն ուղղված են կարողունակությունների ձևավորմանը: Արդի ուսումնական ծրագրերը խթանելու և զարգացնելու համար մեզ առաջարկվում է ստորև նշված կարողունակությունները:

1. Լեզվական կարողունակություն և գրագիտություն
2. Սովորել սովորելու կարողունակություն
3. Ինֆնանսանաչողական և սոցիալական կարողունակություն
4. Ժողովրդավարական և քաղաքացիական կարողունակություն
5. Թվային և մեդիա կարողունակություն
6. Մշակութային կարողունակություն
7. Մաթեմատիկական և գիտատեխնիկական կարողունակություն
8. Տնտեսական կարողունակություն

Նոր չափորոշով մշակված այս 8 կարողունակությունները մեծ դեր և նշանակություն ունեն կրթության ոլորտում բոլոր առարկաների դասավանդման մեջ, ինչպես նաև ուսուց լեզվի դասավանդման մեջ: Այն հերարավորություն է տալիս սովորողներին՝

- և վերջնարդյունքները ըստ արդի պահանջներ:

- Ռուսաց լեզվով ձևավորել ֆինագատական ուղություն, որսնողական, ստեղծագործական միտք:
- Ձևավորել ռուսաց լեզվով համագործաբցային հաղորդակցական հմտություններ, խթանել մտտի

Գլուխ 2 ՌՈՒՍԱՑ ԼԵԶՈՒ ԱՌԱՐԿԱՅԻ ՇՐՋԱՆԱԿՈՒՄ ԿԱՐՈՂՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐԸ

Լեզվի դասավանդման նպատակն է ձևավորել տարբեր լեզվի տիրապետող անձ, որն ունակ է հաղորդակցվել և գործել ժամանակակից բազմալեզու և բազմամեծալեզու աշխարհում: Քանի որ ուսաց լեզուն դասվում է աշխարհի ամենաշատ ուսուցանվող լեզուների առաջնային շարքում, ուստի շատ կարևոր է խորապես ուսումնասիրել և տիրապետել լեզվին: Ցանկալի վերջնաարդյունքներին և նպատակներին հասնելու համար կան լեզվի դասավանդման ուղիներ, որոնց կիսումը կնպաստի ուսաց լեզուն ուսումնասիրելու և սովորելու գործընթացին: Անհրաժեշտ է հետևել և կիսուել հետևյալ ուղիները:

- Լեզվական գիտելիքների փոխանցումը և ձևավորումը,
- Յուրացված լեզվական գիտելիքների կիրառման և հաղորդակցման հմտությունների ու կարողունակությունների ձևավորումը,
- Ռուսաց լեզվով հաղորդակցվելու և կոգնիտիվ (հանաչողական) կարողությունների զարգացման համար նպաստավոր միջավայրի ստեղծումը,
- Քրոնիկական մտածողության, հետազոտականության և հիմնավորված դատողունակության զարգացումը,
- Ինքնուրույն ուսումնառության և ինքնագարգացման կարողությունների խթանումը,
- Միջմեծակուրսյին իրազեկության և բազմազանության նկատմամբ հարգալից վերաբերմունքի խթանումը, Ուսումնառողների նորարարական, ստեղծարար և համագործակցային կարողությունների զարգացումը:

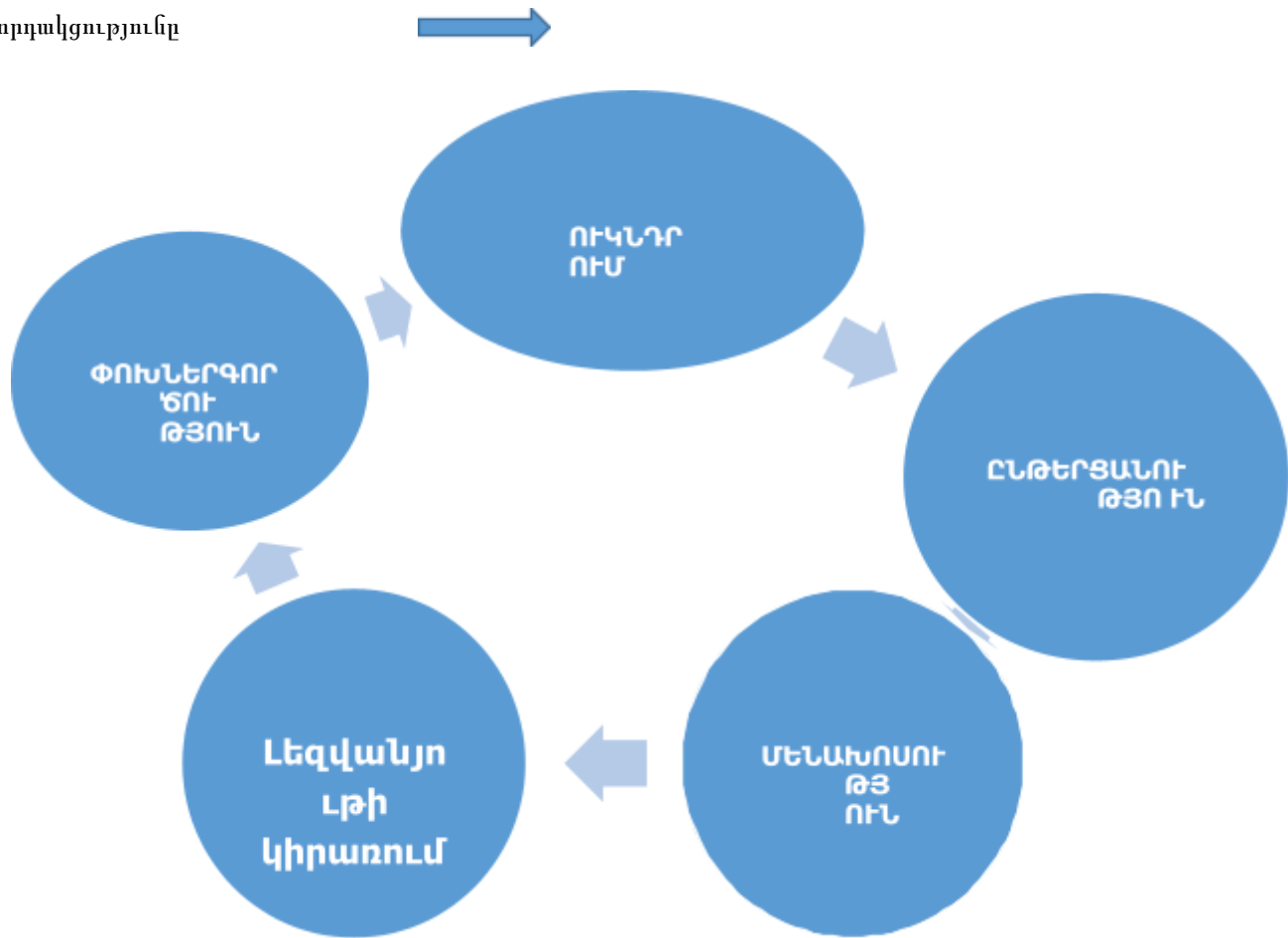
Գլուխ 3. ՌՈՒՍԱՑ ԼԵԶՎԻ ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ

ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐՈՒՄ ԿԱՐՈՂՈՒՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՁԵՎԱՎՈՐՈՒՄԸ

Լեզվական կարողունակություն կարևորագույն կարողունակությունն է, որը զարգանում է լեզուն ուսումնասիրելու բոլոր փուլերում: Ռուսաց լեզվի շրջանակներում օտարալեզու սեփսեփ կարդալով և լեզվի կառուցվածքը ուսումնասիրելով առկայությունների մոտ զարգանում է և գրագիտություն ուսուց լեզվի նկատմամբ, ուսումնառության յուրաքանչյուր տարում կավելանա բառապաշարը և լեզվի կառուցվածքի առանձնահատկությունների գիտերիքները և պաշարները: Խոսքը կդառնա ավելի սահուն և վստահ: Նշենք, որ լեզուն մագու մոտ ձևավորվում է վաղ հասակից և մարդկության գոյատևման կարևորագույն գործոնն է հանդիսանում: Ուստի բացի մայրենի լեզվից նաև ուսուց լեզվի ուսուցումը ևս մեկ գործիք կդառնա անհատի ձեռքում աշխարհը նորովի ընկալելու և հասկանալու համար: Առկայությունը կհարստացնի իր բառապաշարը իրեն հետաքրքիր ինֆորմատիացան ուսուց լեզվով կարդալով Ռուսաց լեզվի դասավանդման շրջանակներում այս կարողունակության զարգացման կարևորությունը ընդգծելու համար վերցնենք 6-դասարանում դասավանդող թեմաներից մեկը օրինակ՝

«Ուսումնական համվորություն դեպի Հայաստան» (էջ 28) [3] Հետագոտենք թե ինչպես է այն ուսուցանվում և ինչպես է ազդում լեզվական կարողունակությունների զանգացման և կիրառման վրա:

Հաղորդակցությունը

Ունկնդրում – սովորողը լսելով հասկանում է ուսումնական համփոքության մասին տեխսը, քանի որ թեման ծանոթ է իրեն: Ունկնդրվող տեխսը ծանոթ բառապաշարով կազմված: Նա ապրում է Հայաստանում և մայրենիի դասին շատ է լսել Հայաստանի մասին: Այժմ ծանոթ տեղեկությունները նա ստանում է ուսուց լեզվով: Զարգացնում է լեզվական կարողունակություններ:

Ընթերցանություն – սովորողը ընթերցում է դեպի Հայաստան համփոքության մասին տեխսը և կարողանում է գուշակել երկու-երեք անծանոթ բառերի իմաստները: Նա կարողանում է առանձնացնել տեխսի հիմնական բովանդակությունը: Ընթերցանությունը նպաստող գործոն է լեզվական կարողունակությունը զարգացնելու հարցում, ընթերցանության ընթացքում հմտանում են վարժ և սահուն կարդալու հմտությունը իհարկե ուսուցչի օգնությամբ ուղղվում են լեզվական և արտասանական սխալները, որը կտանի նրան, որ աշակերտը հետագայում կսկսի ավելի ուշադիր և անսխալ կարդալ:

Մենախոսություն – սովորողը կարողանում է մի քանի պարզ նախադասություններով և պարզ լեզվական կառույցներով պատմել դեպի Հայաստան կատարած իրենց համփոքության մասին: Աշակերտը ընթերցելուց հետո կսովորի վերարտադրել տեխսը և կպատմի այն ուսուց լեզվով:

Փոխներգծություն – սովորողը կարողանում է երկխոսություն վարել դեպի Հայաստան կատարած համփոքության մասին: Երկխոսության ընթացքում սովորողները օգտագործում են ողջունի և հրաժեշտի արտահայտություններ, շնորհակալության, հրավերի և դրանց պատասխանների արտահայտություններ:

Լեզվանյութի կիրառում – սովորողը կարողանում է կիրառել ածականները գործածել բանավոր և գրավոր խոսքում թեմային վերաբերող բառապաշարը (էջ. 29)

Մշակույթ

Արժեքներ – սովորողը գիտակցում է, որ հայ ժողովրդի համար ամենամեծ արժեքներից մեկը մայրաքաղաքն է իր հին ու նոր պատմությունով:

Վերաբերմունք – սովորողի մոտ հարգալից վերաբերմունք է ձևավորվում հայրենիքի, Հայաստանի մայրաքաղաքի նկատմամբ: Սեր է արթնանում Հայենիքի նկատմամբ, որոնց շնորհիվ նա կարողանում է կարդալ ու ավելի լավ հանաչել շրջապատող աշխարհը, գրավոր արտահայտել սեփական մտքերը:

Քննական ստեղծարար մտածողություն – տեխսի բովանդակությունից էլնելով աշակերտը համեմատում է ուսական շեղների արտաքին տեսքը Երևանյան հարտարապետության և հայկական հարտարապետության առանձնահատկությունների հետ:

Ինքնություն – սովորողը գիտակցում է, որ այս հաննարեղ ու եզակի մշակույթ ունեցող երկիրը իրենն է և նա կարողանում է ներկայացնել իր երկիրը ուսերեն լեզվով:

Ուստի ուսուց լեզուն որպես օտար լեզու ուսուցանելու ընթացքում արհրաժեշտ է ձևավորել լեզվական կարողունակությունը լեզուն ուսումնասիրելու առաջին օրվանից ցանկալի նպակատկերին հասնելու համար: Նման կարողունակությունների շրջանակներում դրվում են հետևյալ նպատակները և վերջնաարդյունքները:

Ինչպես նշեցինք տարրական, հիմնական, և միջնակարգ դպրոցներում վերջնաարդյունքներին հասնելու համար անհրաժեշտ է զարգացնել կարողունակությունների տարբեր աստիճաններ: Ուստի այժմ կնշենք տարրական դպրոցում

հարգանքներն հակացույցի էր ցուցանակներում անհաժեշտ հնարությունները՝ Ունկնդրում/ Ընկալում (Լսել և հասկանալ իրեն ծանոթ առօրյա թեմաներով հնչող շատ պարզ, հստակ և դանդաղ խոսքը):

Ընթերցանություն (Կարդալ և ընկալել իրեն ծանոթ առօրյա թեմաներով շատ պարզ տեքստի հաղորդած տեղեկությունները և հիմնական բովանդակությունը:) Մենախոսություն (Համառոտ նկարագրել իրեն, իր շրջապատը, իր առօրյան:) Գրավոր խոսք (Շարադրել շատ պարզ համառոտ տեքստ իր, իր շրջապատի, առօրյայի մասին: Լրացնել պարզ տեղեկություններ պահանջող ձևաթուղթ:) Փոխներգործություն (Սկսել երկխոսություն իրեն ծանոթ թեմայով՝ արձագանքելով իրեն ուղղված հարցերին: Արտահայտել համաձայնություն կամ անհամաձայնություն՝ տալով պարզ պատասխաններ

կամ խնդրելով հստակեցումներ: Խոսակցին տալ պարզ հարցեր իրեն շատ ծանոթ թեմաների շուրջ:) Լեզվանյութի կիրառում(Կիրառել սովյալ մակարդակին, թեմային և հաղորդակցական իրադրությանը համապատասխան լեզվական գիտելիք:)

Հիմնական դպրոցներում նույն հաղորդակցության հմտությունը զարգացնելու համար ունենք հետևյալ նպատակներ՝ Ունկնդրում/Ընկալում՝

Լսել և հասկանալ ծանոթ թեմաներով իր շուրջը ծավալվող բնորոշման և հեռուստամեդիա հաղորդումների ընդհանուր բովանդակությունը և հիմնական կետերը, երբ խոսքը բավականին դանդաղ է և հստակ:

Ընթերցանություն՝

Կարդալ և հասկանալ ծանոթ թեմաներին առնչվող ստանդարտ/գրական լեզվով տարբեր տեքստերի ընդհանուր բովանդակությունը, գլխավոր փաստերը, դեպքերի զարգացումը, հեղինակի փաստարկները և տեսակետը:

Մենախոսություն՝

Նկարագրել իր ունեցած փորձը, գգացումները, ապագա ծրագրերը:

Նկարագրել սրևէ իրադարձություն:

Համառոտ վերարտադրել գրքի,ֆիլմի, տեսանյութի և այլնհիմնական բովանդակությունը և արձագանքել դրան

Հակիրճ ներկայացնել իր կարծիքը:

Գրավոր խոսք՝

Կազմել կարճ տեղեկատվական, նկարագրական, վերլուծական տեքստեր իր փորձի, առօրյա կամ հանրային իրադարձությունների մասին՝ ներառելով փաստացի տեղեկություններ, փաստարկներ, կարծիքի հիմնավորումներ: Նամակ թղթային և էլեկտրոնային ձևաչափերով:

Միջնակարգ դպրոցում լեզվական կարողունակություններին նպաստող վերջնաարդյունքներն են հաղորդակցություն հասկացության շրջանակներում:

Սովորել սովորելու կարողունակությունը արդի դարաշրջանում շատ կարևոր է և ամենաարդյունավետ կարողունակություններից մեկն է, որի զարգացման դեպքում մենք կունենանք ավելի զարգացած և վստահ անհատականություն ունեցող սերունդ: Տարրական դասարաններում ուսաց լեզվով փոքր ինֆնուրույն աշխատանքների, ֆարտային աշխատանքների կամ թիմային փոքր հանձնարարությունների կատարումը հանդիսանում է այս կարողունակությունը զանգացնող խթանող գործոն: Հարկավոր է նրանց հնարավորություն տալ՝ կիրառելով նրանց լեզվական հմտությունները անկաշկանդ հարցեր տալ, արտահայտել իրենց մտքերը իրենց իսկ արդեն յուրացրած բառերով, ազատ արտահայտել իրենց կարծիքը: Միտքը ուսաց լեզվով շարադրելու դժվարության դեպքում անպայման ստանալ ուսուցչի աջակցությունը:

Առարկայի շրջանակներում դասերից դուրս չափովուշույ սահմանված թեմայի շրջանակներում, կամ թեմային շատ մոտ թեմաներով հարձնարարվող ինֆնուրույն շարադրությունների գրելը և համացանցից նոր տեղեկությունների դուրս բերումը նպաստում են ինֆնուրույն սովորելու կարողունակությունը զարգացնելու համար:

Օրինակ՝ տարրական օղակում տարվա եղանակները անցնելիս պատի թերթ կազմելու համար հարձնարարել

- Ինֆնուրույն գտնել, ընտրել բանաստեղծությունները, արձակ խոսքերը և նկարները:
- Թիմային աշխատանքով ձևավորել պաստառը
- Ավարտել իրենց աշխատանքը կարգավորված և ներկայացնելով,

Շփվել ուսաց լեզվով, խոսել և ներկայացնել Այժմ դասի օրինակով կներակացնենք սովորել սովորելու կարողունակության անհրաժեշտությունը և կարևորությունը երրորդ դասարանում դասավանդվող թեմաներից մեկի շրջանակներում: Օրինակ՝

Տարրակ օղակում երրորդ դասարանում Այ Բուլիս (тема Трудолюбивый Айболит стр.105) թեման անցնելուց առաջ հանձնարարել աշակետներին ներկայացնել յուրաքանչյուրը իր սիրած վայրի կենդանու մասին տեղեկություն՝ նկարել և պատմել դրանց մասին դասարանում այնուհետև ներկայացնել իրենց ընկերներին, հիմնավորել, թե ինչու են ընտրել տվյալ կենդանուն, կարողանան խոսել կենդանու դրական և բացասական կողմերի մասին: Ուսուցչի կողմից ստանալ աջակցություն խոսքի հստակեցման վերջավորությունների ճիշտ համադրման և միտքի անսխալ ձևավորման մեջ: Դասի թեմային անցնելու հաջորդ փուլում ուսուցիչը կարող է խոսել հիվանդությունների մասին, ինֆորմացնել աշակերտներին, որ կենդանիներ էլ են հիվանդանում: Հաղորդել նրանց տեղեկություն, կենդանիների հիվանդանալու ու բուժման մեթոդների մասին դասարանում սովորեն վիակապել, փորձեն դա խախալի կենդանու վրա: Ծանոթանան բժշկական գործիքների հետ՝ օգտագործելով դիտակնիկ պարագաներ կամ համակարգչի օգնությամբ:

Բանավոր հարցում կիրառելով հնարավորությունն տալ, որ աշակերտները իրենց կարծիքը և բուժման տարբերակները ներկայացնեն հիվանդ կենդանուն օգնության ցույց տալու անհաժեշտության դեպքում: Այս ամենը նաև ձևավորում է արժեքներ, վերաբերմունք, ստեղծարար մտածողություն, ինֆնուրույն: Օգտագործեն

Շատ ածականներ բժշկի մասնագիտության կարևորության մասին խոսելիս, սովորեն ինֆնուրույն նկարագրել այդ մասնագիտությունը: Ինֆնուրույն և ուսուցչի կողմից տեղեկություն ստանալուց հետո կարելի է կարգավ դասը, քարգմանել, ծանոթացնել նոր բառերի բացատրությունների մասին, հարձնարարել հաջորդ դասին դերերով սովորել և պատասխանել: Կարելի է դիտել նաև մուլտֆիլմը:

Այս դասի օրինակով մենք տեսնում ենք որ, բացի առակետ ուսուցիչ կապից նաև կա առակերտ -առակերտ կապը, որը նպաստում է սովորել սովորելու կարողունակության զանգացման գործում: Նախքան դասի թեմային անցնելուց առաջ սրվող ինֆնուրույն հանձնարարությունները և հավելյալ տեղեկատվությունը ուսուց լեզվով ապահովվում են առաջընթաց և արդյունավետություն սովորել սովորելու կարողունակության զարգացման մեջ:

Մի խոսքով ուսումնառության տարբեր մակարդակներում տարատեսակ մեթոդների և հարձնարարությունների կիրառման ընթացքում հնարավոր է առաջացնել սեր և հետաքրքրություն ուսուց լեզվի նկատմամբ և արդի պահանջներին համապատասխան առակերտին հնարավորություն տալ ազատ մտածել և ստեղծագործել, սովորել: Սովորել սովորելու կարողունակությունը ձևավորելու համար առարկայի դասավանդման շրջանակներում շատ կարևոր է ֆննդատական հմտությունների ձևավորումը, որը նույնպես հնարավոր է ուսուց լեզուն ուսումնասիրելու ընթացքում հղկել և զարգացնել կիրառելով մեթոդներ թեմայի շրջանակներում: Օրինակ՝ 9-րդ դասարանում ուսուց գրականության հերոսներին նկարագրելիս առանձնացնել դրական և բացասական կերպարները:

- Տալ հարձնարարություն 18 դարի խնդիրներին նայել արդի հայացքներով
- կերպարներին և միջոդեպերին նայել արդի արժեքներով և հայացքներով և ֆննարկել
- Թույլ տալ իրենց կարծիքը արտահայտել գրավոր և բանավոր

Կազմակերպել բանավեճեր անցնող նյութի հերոսների մասին ած նյութերը:

Քննադատական և ստեղծարար միտք ձևավորելու համար նպաստում են հետևյալ վերջնաարդյունքները, որնոք նաև նպաստում են մաթեմատիկական և գիտատեխնիկական կարողունակության և թվային և մեդիա կարողունակության զարգացմանը:

Մաթեմատիկական և

գիտատեխնիկական կարողունակություն և թվային և մեդիա կարողունակությունը նույնպես դեր է խաղում ուսուց լեզվի դասավանդման շրջանակներում ֆանի, որ արդի դարաշրջանում յուրաքանչյուր օտար լեզուն կապ ունի տեխնոլոգիայի հետ և լեզվի իմացությունը ևս մի գործիք է տեխնոլոգիան ուսումնասիրելու համար: Օրինակ 7-րդ դասարանում այնպիսի թեմաերը ինչպիսին է՝ От кареты до ракеты (стр. 25) (կառնից մինչև տիեզերանավ): Նյութը ուսուց լեզվով ուսուցանում է առակերտի տեխնիկայի զարգացման ֆայլերը ժամանակի ընթացքում: Առակերտին տալիս է հնարավորություն

- տրամաբանել

- վերլուծել
- վերարտադրել և իր հասկացածը ներկայացնել ուսուց լեզվով:

Հետյալ կարողունակությունների համար նախատեսված վերջնադյուրիները ուսուց լեզվի դասավանդման շրջանակներում:

Քննադատական և ստեղծարար միտք				
Մակարդակ	Միտք	Տրամաբանական կապեր	Վերլուծու թյուն	Առաջընթաց

Տարրական	<p>1. Ձևակերպել կապակցված միասնապարհ սոսիալական խումբ:</p> <p>2. Բերել պարզ հիմնավորումներ:</p> <p>3. Ընտրել, ստեղծել և կիրառել մտերն արդյունավետ կերպով ներկայացնող տեսողական</p>	<p>1. Շարադրել մտերմ տրամաբանական հաջորդականությամբ և փոխկապակցվածությամբ:</p> <p>2. Հասկանալ պարզ խնդիրը՝ առաջարկելով դրա լուծման պարզ փայլաբան:</p>	<p>1. Դասակարգել շրջապատի իրերն ու երևույթները՝ ըստ դասի հատկանիշների:</p> <p>2. Համեմատալ իրերն ու երևույթները՝ նանաչելով հատկանիշների նմանություններն ու տարբերությունները:</p>	<p>1. Հասկանալ դրված խնդիրը և լուծել այն ըստ հրահանգների:</p> <p>2. Բերել լուծումների համար պարզ հիմնավորումներ:</p>
----------	--	---	---	--

	միջոցներ:			
Դպրոցներ	Միտ	Տրամաբանական կապեր	Վերլուծություն	Առաջընթաց
Հիմնական	<p>1. Առաջարկել նորարարական գաղափարներ և լուծումներ՝ հիմնվելով նախնական գիտելիքի վրա:</p> <p>2. Դրսևորել ստեղծագործ մտեցում իր տեսակետներն ու գաղափարներն արդյունավետ հաղորդակցելու և հիմնավորելու համար:</p>	<p>1. Կառուցել մտքերը տրամաբանական կուռ կառուցվածքով:</p> <p>2. Բացատրել տարբեր իրավիճակների շուրջ, այդ թվում նաև սեփական որոշումների հիմքերը:</p>	<p>1. Համեմատել և համադրել տարբեր աղբյուրներից փառված փաստերն ու տեղեկությունները:</p> <p>2. Վերլուծել խնդիրների հիմնական պատճառները և դրանց հավանական հետևանքները:</p> <p>3. Մեկնաբանել սեփական որոշումները՝ հղվելով նախապայմանների ն;</p>	<p>1. Գնահատել իր՝ որպես սովորողի առաջընթացը՝ համեմատելով իր գիտելիքը և կարողությունները տարբեր փուլերում:</p> <p>2. Կարևորել նախկին ձեռքբերումների և սեփական սխալների հիման վրա սովորելը:</p>

Ինֆրանաճաղակաճան և սոցիալական կարողունակությունը ուսաց լեզվի շրջանակներում նպաստում է աշակերտի մոտ ազատ հաղորդակցության հմտություններ ձևավորելով: Տարրական օղակից սկսած սովորեցնել շինման կանոնները ուսաց լեզվով, երկխոսությունների կիրառմամբ ազատ թեմաներով ֆննարկումների կազմակերպմամբ, խաղերի և սահիկաշարով հետաքրքիր թեմաներով տեսադասեր ներկայացնել ինֆրանաճաղակաճան և շրջապատը ուսաց լեզվով ընկալելու նպատակով: Զևավորել ինֆրանաճաղակաճան և սոցիալական կարողունակությունները նշանակում է ուսաց լեզվով ծանոթանալ նաև հայկական մշակույթին, ազգային առանձնահատկություններին ընթերցելով տեխստեր ուսաց լեզվով գրել փոքր գրություններ, մասնակցել հստակեցնել խոսքը և բառապաշարը վստահ շփվել ուսաց լեզվով: Խոսել ընտանիքի կազմի և անդամների մասին: Հանձնարարել անհատական աշխատանքներ՝ օրինակ

- նկարել ընտանիքի անդամներին, ներկայացնել նկարը ուսուերեն լեզվով:
- գրել շարադրություն կամ գրույթ իր ֆաղափի կամ գյուղի մասին:
- պատրաստել պատի թերթ հասարակության վերաբերվող տարատեսակ թեմաներով և այլն: Կիրառել տարրական հաղորդակցման գլխելիքները իսկ բարձր օղակներում ներկայացնել նյութեր և տեղեկություններ շրջապատի վերաբերյալ ուսաց լեզվով: Ինֆրանաճաղակաճան կարողությունները հստակ ձևավորելու համար մենք պետք է հետևենք պետական չափորոշիչով սահմանված հետևյալ նպատակներին և հասնենք վերջնաարդյունքներին կիրառելով վերը նշված առաջարկվող մեթոդները: Ներկայացվում է ժամանակակից ուսումնառությանը նպաստող հետևյալ նպատակները՝

Ինֆրություն				
Դպրոց	Անհատ	Հնտանիք	Համայնք	Հասարակություն
Տարրական	1. Հանդես գալ որպես ինֆրակազմակերպված անհատ: 2. Ճանաչել իր անհատական	1. Դրսևորել հարգալից և հոգատար վերաբերմունք ընտանիքի անդամների նկատմամբ՝ օգնելով նրանց տնային գործերում:	Ճանաչել իր՝ համայնքի անդամ լինելու փաստը և համայնքի՝ իրեն առնչվող առօրյա խնդիրները:	

	գարգացման գործում նոր հետաքրքրությունների և շփումների կարևորությունը:	2. Խոսել ֆալսիֆիկացիայի իր մեծ և տարեկից անդամների հետ		
Դպրոցներ	Անհատ	Հնտանիֆ	Համայնք	Հասարակություն

Հիմնակ սն	1. Դրսևորել ինֆնակառավարման ունակություններ ուսումնառության մեջ և միջանձնայի	1. Կարևորել ընտանիքի, ընտանիքի անդամների և սեփական դերակատարությունը ընտանեկան բարօրության համար:	1. Ճանաչել իր իրավունքներն պարտականությունները՝ համայնքում համակեցության կանոնների պահպանման համատեքստում:	1. Արժևորել հասարակության մեկուկեսային և լեզվական բազմազանությունը: 2. Դրսևորել
-----------	--	---	--	--

	<p>ն շփումներում:</p> <p>2. Կայացնել ինֆնուրույն որոշումներ՝ հանաչելով սեփական հնարավորությունների սահմանները:</p>	<p>2. Արժևորել հոգատար և հարգալից վերաբերմունքը ընտանիքի անդամների նկատմամբ:</p>	<p>2. Ձեռնարկել գործունե ֆայլեր՝ իր համայնքի զարգացմանն աջակցելու ուղղությամբ:</p>	<p>հաղափարի կանգնեցումը՝ որպես ժողովրդավարական հասարակության անդամ:</p>
<p>Դպրոցներ</p>	<p>Միջնա կարգ</p>	<p>1. Ինֆնուրույն պլանավորել և կատարել տարաբնույթ առաջադրանքներ:</p> <p>2. Համագործակցել թիմակիցների հետ՝ գիտակցելով համագործակցության առավելությունը:</p> <p>3. Կայացնել սպազմանագիտության ինֆնուրույն, հիմնավորված ընտրություններ:</p> <p>4. Ընդլայնել</p>	<p>Գիտակցել ընտանիքի դերը անձի զարգացման և հասարակության առաջընթացի համար:</p>	<p>1. Վերլուծել համայնքի արդի հիմնախնդիրները՝ արձագանքելով դրանց որպես իրագրելի, պատասխանատու և համայնքի զարգացմամբ շահագրգիռ ֆալափարի:</p> <p>2. Գործունե մասնակցություն ունենալ իր համայնքի զարգացման գործում՝ գիտակցելով իր դերն ու</p>

				պատասխանում ուրյ ունի:	
--	--	--	--	---------------------------	--

	սեփական ուսումնառ ւթյան և փորձառութ անհնարավոր թյունները՝ դրսևորելով շարունակա կան ինքնագարգ ացման վարձագիծ:			
--	---	--	--	--

Ժողովրդավարական և քաղաքացիական կարողունակությունը ևս հնարավոր է ձևավորել ուսաց լեզվի դասավանդման շրջանակներում կիրառելով տարատեսակ մեթոդներ, օգտվելով հասկացություններից դաստիարակել աշակետի մեջ ժողովրդավարական մտածելակերպ: Այն սկսել հենց տարրական քաղաքացիական կանոններից դասարնի աշակետների, ուսուցիչների հետ: Սովորեցնել բարեկամության կանոնները ուսաց լեզվով: Կիրառելով երկխոսություններ, իրավիճակային դերախաղեր հմտացնել նրանց մեջ բարեկիրք շփման կանոնները նաև դպրոցից դուրս: Օրինակ՝ խանութում, հիվանդանոցում հյուրանոցում և այլն: Փոքրիկ տեսնությունները և բեմադրություններ կարող են խթանող հանգամանք դառնալ այս կարողունակությունները զարգացնելու հարցում տարրական օգակում: Տարրական օգակում այս կարողունակությունը զարգացնելու համար դրված վերջնաարդյունքը պետք է լինի զարգացնել հարգանքը դիմացինի նկատմամբ սովորեցնելով բարեկամությամբ կանոններ և բառեր: Վերաբերմունք շրջապատի նկատմամբ՝ դպրոցում և դպրոցից դուրս: Պարտականություն և կարգապահություն: Բարձր դասարնում սերմանել նրանց մեջ ժողովրդավարական կանոններ, հարգանք, պարտականություն, իրավունք, այդ նպատակներին հասնելու համար օգտագործել գրականություն, համացանց կազմակերպել բանավեճեր, մրցույթներ, միջոցառումներ:

Մշակութային կարողունակություն Ինչպես գիտենք մշակույթը և լեզուն սերտ փոխկապակցված են և լեզուն մշակույթի պահպանման և զարգացման հիմնական գործիքն է: Կարևոր է առարկայի դասավանդման շրջանակներում ներկայացնել և ծանոթացնել աշակերտներին մշակութային առանձնահատկություններին, լեզուն կրող ազգի ազգային սովորույթներին, արժեքներին: Տարատեսակ մեթոդների կիրառմամբ սերմանել նրանց մեջ ուսական ազգային առանձնահատկությունների նկատմամբ որոշակի վերաբերմունք, հանդուրժողականություն: Սովորեցնել ինքնուրույն տարբերել և սովորել տարանջատել

հայ և ռուս ազգային ավանդույթների տարբերությունները և նմանությունները: Մշակութային կարողակությունների զարգացման շրջանակներում կարելի հասնել հետևյալ վերջնաարդյունքներին և նպատակերին: Ձևավորել հետևյալ արժեքները, վերաբերմունքը և նորմերը

:

<p>Միջնակարգ</p>	<p>1. Արժուրել համալսարհային մեակույթի միջմեակույթային հաղորդակցության դերը մարդու և ֆաղափակրթության զարգացման գործում:</p>	<p>1. Դրսևուրել համալսարհային մեակույթային արժեքների հետ հաղորդակցվելու ձգտում,</p> <p>2. Դրսևուրել գիտակցական վերաբերմունք աշխատանքի նկատմամբ՝ որպես սոցիալական պատասխանատվություն և անհատի ինֆունահանաչման դրսևուրում:</p> <p>3. Կարևուրել գիտությունը որպես աշխարհահանաչողություն և ձև և գիտության զարգացումը որպես հասարակական առաջընթացի նախապայման:</p>	<p>1. Ճանաչել հասարակական կյանքի տարբերասպարեզներում, այդ թվում՝ լեզվական հաղորդակցության ոլորտում գործող տարբեր նորմերը և հետևել դրանց ըստ նշանակության :</p>	<p>1. Ցուցաբերել հետաքրքրություն համալսարհային մեակույթի, գիտության, ֆաղափակրթության, մասնագիտությունների հանդեպ:</p>
------------------	---	---	--	---

ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Ռուսաց լեզուն դասավանդելիս կարողունակությունների կիրառումը կարևորագույն գործոններից է արդի չափորոշիչին հիմնված, որտեղ նշվում է կարողություններ զարգացնող կրթություն: Ուզում եմ նշել այն փաստը, որ լեզուն մարդու կյանքի, կենսակերպի ամենամեծ ժանտեղի մասն է: Այն ձևավորվում է մարդու մոտ դեռ վաղ հասակից և այն կիրառելու կարողունակությունները ձևավորվում են մարդու կյանքի զանգացման բոլոր փուլերում: Մարդը իր գիտակցական կյանքում հնարավորություն ունի նաև բացի մայերնի լեզվից տիրապետել և սովորել նոր լեզուներ այսինքն զարգացնել լեզվական կարողունակությունները և նաևաչել աշխարհը: Ռուսաց լեզուն և մշակույթը սովորելը շատ կարևոր է: Ոստի օգտագործելով բոլոր վերը նշված կարողությունները, ուղիները, հասկացությունները կարող ենք ունենալ գոհացուցիչ արդյունքներ ուսաց լեզվով ազատ հաղորդակցվող, լեզուն ընկալող և պարզ ու բարդ միջավայրերում այն կիրառել կարողացող սերունդ ունենալ: Այս հետազոտական աշխատանքում մենք ուսումնասիրեցինք, թե աշակերտը տարրական, հիմնական, և միջնակարգ դպրոցները ավարտելուց հետո ինչ պիտի իմանա, ինչ կարողանա անել և ինչպիսի հասկանա ուսաց լեզու առարկայի շրջանակներում 8 առանցքային կարողունակությունները զարգացնելու համար:

Այս աշխատանքով եկանք այն եզրակացության, որ կիրառելով ուսաց լեզվի համար նախատեսված վերջնաարդյունքները մենք կկարողանանք առարկայի դասավանդման շրջանակներում ձևավորել բոլոր 8 նոր չափորոշիչով սահմանված առանցքային կարողունակությունները: Յուրաքանչյուր կարողունակություն ձևավորելու համար մենք պետք է առարկայի շրջանակում ունենանք նպատակներ և վերջնաարդյունքներ: Իհարկե այդ վերջնաարդյունքներին հասնելու համար պետք է կիրառենք մեթոդներ և ուղիներ, զարգացնենք հետազոտված հասկացությունները կարողունակությունների հիման վրա կրթություն ապահովելով համար:

Առանձին դասերի օրինակներով մենք ցույց տվեցինք դասի արդյունավետությունը և զարգացվող կարողունակությունները: Մենք ներկայացրեցինք բոլոր ուր կարողունակությունների դերը և ազդեցություն ուսաց լեզուն, որպես օտար լեզու դասավանդման արդյունավետությունը բարձրացնելու մեջ:

Օգտագործված գրականության ցանկ

1. https://kznakhimnadram.blogspot.com/p/blog-page_82.html
2. <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=149788>
3. Ռուսաց լեզու 6: Հանրակրթական դպրոցի 6-րդ դասարանի դասագիրք/ Բաբայար Տ., Եղիազարյան Մ., Լալայանց Ա./-Եր.: ՄԱՆՄԱՆ, 2015.-192 էջ:
4. Ռուսաց լեզու: Հանրակրթական դպրոցի 9-րդ դասարանի դասագիրք/ Բ. Եսաջանյան, Գ. Յագիշյան: Խմբագիր՝ Լ. Բալասանյան- Եր.: Անտարես, 2015,-176 էջ:
5. Ղուլումշյան Գ. Ե. Մանկավարժություն: Դասագիրք բուհերի համար: Երկու գրքով: Գիրք I-Եր., Զանգակ-97, 2005թ ձևի էջ:
6. Есаджанян Б.М., Ханзратян В.М. СОЛНЫШКО 3. Учебник общеобразовательной школы.-Ер.: "Эдит Принт", 2008.-88с.

